

BOSNA I HERCEGOVINA
REPUBLIKA SRPSKA
VRHOVNI SUD
REPUBLIKE SRPSKE
Broj: 71 0 P 310620 23 Rev
Banjaluka: 17.10.2023. godine

Vrhovni sud Republike Srpske u vijeću sastavljenom od sudija Biljane Tomić, predsjednica vijeća, Senada Tice i Davorke Delić, članovi vijeća, u pravnoj stvari tužioca Dž.S., B., kog zastupa advokat M.P., B., protiv tuženog H.D., B., kog zastupa advokat B.G., B., radi utvrđenja, vrijednost spora 35.000,00 KM, odlučujući o reviziji tužioca protiv presude Okružnog suda u Banjaluci broj 71 0 P 310620 23 Gž od 12.4.2023. godine, na sjednici održanoj 17.10.2023. godine, donio je

PRESUDU

Revizija se odbija.

Obrazloženje

Presudom Osnovnog suda u Banjaluci broj 71 0 P 310620 19 P od 23.9.2022. godine, utvrđeno je da je Ugovorom o poklonu broj OPU - ... od 18.10.2017. godine, zaključen između ostavioca D.S. kao darodavca i H.D. (tuženog) kao daroprimca, povrijeđen nužni nasljedni dio tužioca u visini od 1/10 dijela na nepokretnostima koje čine ostavinsku masu iza umrle D. S., uknjižene u zk. ul. broj 7190 k.o. B., a po novom premjeru 4/10 suvlasničkog dijela na nepokretnostima upisanim u Pl. broj 1682/7 k.o. B. 8 (stav 1.).

Odbijen je zahtjev tužioca kojim traži da se utvrdi da je Ugovor o poklonu u tom dijelu ništav (stav 2.).

Obavezan je tuženi priznati i trpjeti da se tužilac uknjiži na temelju presude kao suvlasnik sa 1/10 dijela na nekretninama upisanim u zk. ul. br. 7190 k.o. B., a po novom premjeru u Pl. br. 1682/7 k.o. B. 8 (stav 3.).

Obavezan je tuženi da tužiocu naknadi troškove postupka u iznosu od 4.395,00 KM sa zakonskom zateznom kamatom počev od presuđenja do isplate, u roku od 30 dana od dana prijema prepisa presude (stav 4.).

Odbijen je zahtjev tužioca za naknadu troškova postupka preko dosuđenog iznosa (stav 5.).

Presudom Okružnog suda u Banjaluci broj 71 0 P 310620 23 Gž od 12.4.2023. godine, žalba tuženog je usvojena i prvostepena presuda preinačena u usvajajućem dijelu odluke o glavnoj stvari (stav 1. i 3.) i dosuđujućem dijelu odluke o troškovima postupka (stav 4.) tako što je tužbeni zahtjev tužioca u tom dijelu odbijen, a tužilac obavezan da tuženom naknadi troškove postupka u iznosu od 3.720,60 KM sa zakonskom zateznom kamatom od dana donošenja odluke, u roku od 30 dana od dana dostavljanja prepisa odluke, dok je preko dosuđenog iznosa zahtjev za naknadu troškova postupka odbijen.

Obavezan je tužilac da tuženom naknadi troškove postupka na ime sastava žalbe u iznosu od 1.316,25 KM, u roku od 30 dana od dana dostavljanja prepisa odluke, dok je preko dosuđenog iznosa zahtjev odbijen.

Tužilac revizijom pobija drugostepenu presudu zbog povreda odredbi postupka i zbog pogrešne primjene materijalnog prava, sa prijedlogom da se pobijana odluka preinači i potvrdi prvostepena presuda, a tuženi obaveže na naknadu troškova postupka na ime sastava revizije u iznosu od 750,00 KM, ili da se ukine i predmet vrati na ponovno suđenje.

Tuženi u odgovoru predlaže da se revizija odbije.

Revizija nije osnovana.

Predmet spora je zahtjev tužioca o kom je odlučeno pobijanom odlukom.

U toku postupka pred prvostepenim sudom je utvrđeno:

da je ostaviteljica D.S. ugovorom broj OPU- ... od 18.10.2017. godine poklonila tuženom (unuk ostaviteljice) svoj suvlasnički i suposjednički dio od 4/10 dijela, na nepokretnosti označenoj kao k.č. broj 1139/16 „Kućište i dvorište stambeno poslovni objekat“, kućište sa dvorištem u površini od 456 m², upisana u zk. ul. broj 7190 k.o. SP B., čemu odgovaraju nepokretnosti označene kao k.č. broj 2069/1 „kućište, kuća i zgrada“ u površini od 116 m² i k.č. broj 2069/1 „kućište, dvorište“ u površini od 340 m², upisane u Pl. broj 1682/5 k.o. B. 8;

da je u zk.ul. broj 7190 k.o. SP B. na k.č. broj 1139/16 upisana susvojina sa 4/10 dijela i u Pl. broj 1682/7 na k.č. broj 2069/1 i k.č. broj 2069/1 suposjed sa 4/10 dijela, na tuženog;

da je rješenjem Osnovnog suda u Banjaluci broj 71 0 O 276520 18 O od 29.11.2018. godine, odlučeno da se neće raspravljati zaostavština iza umrle D.S. jer nema imovine, što je potvrđeno rješenjem Okružnog suda u Banjaluci broj 71 0 O 276520 19 Gž od 10.5.2019. godine;

da je D.S. ugovorom broj OPU- ... od 7.5.2008. godine poklonila tužiocu (sin ostaviteljice) nepokretnosti upisane zk. ul. broj 13033 k.o. B., s tim da je u ugovoru izričito navedeno da poklonodavac zahtijeva da se poklon ne uračunava u nasljedni dio poklonoprimca u postupku raspravljanja njene zaostavštine;

da su tužilac i njegova sestra Dž.D. (majka tuženog) zakonski nasljednici ostaviteljice;

Polazeći od ovako utvrđenog činjeničnog stanja, koje ne može biti predmet pobijanja i ocjenjivanja u ovom revizijskom postupku s obzirom na izričitu zabranu sadržanu u odredbi člana 240. stav 2. Zakona o parničnom postupku („Službeni glasnik RS“, broj 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 49/09 i 61/13-u daljem tekstu: ZPP), primjenom odredbe člana 9, 21, 30, 32, 45. i 51. Zakona o nasljeđivanju („Službeni glasnik RS“, broj 1/09, 55/09, 91/16 i 82/19 - u daljem tekstu: ZN) prvostepeni sud je presudio kao u izreci.

Utvrđujući da je tužilac nužni nasljednik čiji nužni nasljedni dio iznosi ½ dijela zaostavštine koji bi mu pripao po osnovu zakona, da nepokretnosti koje je tužilac dobio poklonom od ostaviteljice ne mogu nadomjestiti njegov nužni dio jer je u ugovoru izričito

navedeno da se poklon ne uračunava u nasljedni dio i da ne postoji zakonski osnov za njegovo isključenje od nasljeđa, sud tužbeni zahtjev cijeni osnovanim, te je utvrdio da nužni nasljedni dio tužioca iznosi 1/10 dijela zaostavštine od suvlasničkog dijela ostaviteljice od 4/10 na nekretninama poklonjenim tuženom.

Drugostepeni sud žalbu tuženog cijeni osnovanom, iz kog razloga preinačava prvostepenu presudu u dijelu kojim je usvojen tužbeni zahtjev i naloženo tuženom da trpi promjenu upisa u javnoj evidenciji nepokretnosti, tako da tužbeni zahtjev i u tom dijelu odbija.

Pozivom na odredbu člana 33. ZN i odredbu člana 123. i 126. ZPP, drugostepeni sud cijeni da je na tužiocu bio teret dokazivanja vrijednosti raspoloživog i nužnog dijela imovine ostaviteljice, odnosno dokazivanje činjenice da se raspolaganje ostaviteljice spornim ugovorom o poklonu kretalo van granica raspoloživog dijela zaostavštine, a da to nije dokazao jer nije utvrđena vrijednost zaostavštine, a time ni vrijednost raspoloživog dijela kojim ostavilac može slobodno raspolagati.

Sud cijeni pogrešnim zaključak prvostepenog suda o pravu tužioca na „zadržavanju prava na nužni dio“ zbog odredbe u Ugovoru o poklonu, obrazlažući da se u obračunsku vrijednost zaostavštine dodaju vrijednosti i onih poklona za koje je ostavitelj odredio da se nasljedniku neće uračunavati u njegov nasljedni dio.

Drugostepena odluka je pravilna i revizioni navodi je ne dovode u opravdanu sumnju.

Tužitelj tužbenim zahtjevom traži da se utvrdi da je Ugovorom o poklonu broj OPU - ... od 18.10.2017. godine, povrijeđen njegov nužni nasljedni dio.

Zakonodavac je ograničio pravo ostavitelja da slobodno raspolaže svojom zaostavštinom time što ga je ograničio na raspoloživi dio zaostavštine, odnosno oduzeo je pravo ostavitelju da raspolaže tzv. nužnim dijelom ustanovljavajući pravo nužnih nasljednika na tom dijelu, osim kada su isključeni iz nasljeđa. Ovo ograničenje ogleda se u nužnosti zaštite interesa porodice i osiguranja osnovnih životnih potreba najbližih srodnika ostavitelja i ostaviteljevog supružnika.

U pravne poslove kojima se ograničava sloboda ostavitelja da neograničeno raspolaže svojom imovinom, pored testamenta, legata, ugovora o ustupanju i raspodjeli imovine za života, spada i ugovor o poklonu.

Nužni dio se ne određuje po službenoj dužnosti već isključivo na zahtjev nužnog nasljednika (član 45. ZN), koji zahtjev se ostvaruje u parničnom postupku ukoliko nije, kao u konkretnom slučaju, istaknut u ostavinskom postupku.

Za sticanje prava na nužni dio potrebno je da nužni nasljednik nadživi ostavitelja i da je dostojan za nasljeđivanje, odnosno da nije isključen iz nasljeđa ili da se nije za života odrekao nasljeđa, kada je takvo odricanje po zakonu dopušteno.

Tužilac je zakonski nasljednik prvog nasljednog reda iza ostaviteljice (član 9. stav 1. ZN) i time i nužni nasljednik (član 30. stav 1. ZN), pa ima aktivnu legitimaciju za vođenje ove parnice.

Pored tužioca, zakonski nasljednik iza ostaviteljice D.S. je i kćerka Dž.D., iz čega slijedi da je zakonski dio nasljednika prvog nasljednog reda jednak, tj. iznosi po 1/2 dijela (član 9. stav 2. ZN).

Nužni nasljedni dio tužioca iznosi 1/2 dijela koji bi mu pripao po zakonskom redu nasljeđivanja (član 31. stav 2. ZN), tj. 1/4 dijela zaostavštine.

Tuženi, kao unuk ostaviteljice, može imati pravni status nužnog nasljednika samo ako ostavilac u trenutku smrti nema djece (ima), usvojenika iz člana 21. ZN (nema ih) ili supružnika (umro prije ostaviteljice), uz kumulativno ispunjenje dva uslova, da je trajno nesposoban za rad i da nema nužnih sredstava za život.

U slučaju utvrđenja povrede prava na nužni nasljedni dio, prvenstveno je potrebno utvrditi vrijednost zaostavštine i od tako utvrđene vrijednosti izračunati nužni dio.

Vrijednost zaostavštine se izračunava tako što se vrši popis i procijena svih dobara koja je ostavitelj imao u trenutku smrti, i od tako utvrđene vrijednosti odbiju troškovi sahrane, troškovi popisa i procjene imovine ostavitelja i njegovi dugovi.

Onom što ostane nakon toga kao vrijednost zaostavštine, dodaju se vrijednosti svih poklona koje je ostavitelj učinio ma na koji način nekom zakonskom nasljedniku, pa i poklona učinjenih nasljednicima koji su se odrekli nasljeđa, kao i onih poklona za koje je ostavitelj naredio da se ne računavaju nasljedniku u njegov nasljedni dio, kao i poklona koje je ostavitelj u posljednjoj godini svog života učinio drugim licima koji nisu zakonski nasljednici, osim manjih uobičajenih poklona.

Tuženi kao unuk ostaviteljice, s obzirom da je njegova majka nadživjela ostaviteljicu, ne spada u zakonske nasljednike jer nije pozvan na nasljeđe, a kako je ostaviteljica preminula 14.12.2017. godine i kako je poklon učinjen 18.10.2017. godine, tj. unutar godinu dana života ostaviteljice, isti se računava u vrijednost zaostavštine.

Pravilno nalazi drugostepeni sud da je na tužitelju teret dokazivanja navoda o povredi nužnog dijela i da je radi utvrđenja relevantnih činjenica morao dokazivati vrijednost zaostavštine i vrijednost svog nužnog dijela u odnosu na zaostavštinu, odnosno da je vrijednost raspoloživog dijela koji je poklonjen tuženom veća od vrijednosti njegovog nužnog dijela (da učinjeni poklon tužitelju ne pokriva njegov nužni dio) a tužitelj te činjenice nije dokazao.

Nije prihvatljiv stav revizije da ne treba izračunavati vrijednost zaostavštine jer je ostaviteljica raspolagala svom zaostavštinom koju je imala u trenutku smrti.

Kada nužni nasljednik traži da se utvrdi da je povrijeđen njegov nužni dio, mora se postupati u skladu sa odredbom člana 33. ZN jer bez tog utvrđenja nije moguće ni cijeniti da li je došlo do povrede nužnog dijela.

Temeljem odredbe člana 248. ZPP odlučeno je kao u izreci.

Predsjednica vijeća
Biljana Tomić

Za tačnost otpravka ovjerava
Rukovodilac sudske pisarnice
Biljana Ačić